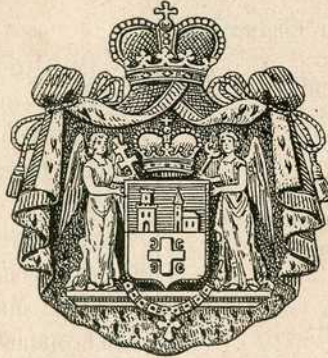

СРПСКИ СИОН

Год. VII.

Број 23.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК:

Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК:

Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у суботу 7. јуна 1897.

Карловци, 5. јуна 1897.

Одмах после свршених избора заступника за наш народно-црквени Сабор Његова Светост преузвишени господин патријарх српски Георгије Бранковић намеран је сазвати конференцију изабраних заступника народних, без разлике странака, у ту сврху, да покуша постићи споразум њихов у погледу предстојећег им деловања на сазваном сабору.

Кандидати

српске православне народно-црквене автономне странке.

I. Архидијецеза

а. Свештенички.

Архимандрит Иларион Руварац за срез Румски.
Прота Авакум Стајић за срез Митровачки и град Земун.
Прота Василије Константиновић за срез Ст. Пазовачки и град Карловци.
Прота Јован Јеремић за срез Ердевички.
Прота Илија Перкаћански за срез Далски.

б. Световни.

Др. Петар Станковић за град Карловци.
Др. Тоша Недељковић за град Земун.
Никола Петровић за срез Ст. Пазовачки.
Милан Симуновић за срез Ердевички.
Миша пл. Рогулић за срез Далски.

II. Пакрачка дијецеза

а. Свештенички.

Архимандрит Анатолије Јанковић за срез Пакрачки.
Прота Јован Вучковић за срез I. и II. Беловарски.
Јереј Коста Милић за срез Слатински.

б. Световни.

Др. Шобат за срез Пакрачки.
Тоша Ђурђевић за срез I. Беловарски.
Мита Нешковић за срез II. Беловарски.
Васа Ђурђевић за срез Слатински.

III. Горњо-карловачка дијецеза.

б. Световни.

Јован Живковић за срез Петрински.
Милан Николајевић за срез Костајнички.
Данило Станковић за срез I. Глински.
Професор Прица за срез II. Глински.
Гашо Девид за срез I. Слуњски.
Никола Ђ. Вукичевић за срез II. Слуњски.
Стеван В. Поповић за срез I. Плашчански.
Крагуљац за срез II. Плашчански.
Миле Пејиновић за срез Оточки.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Др. Павле Јанковић за срез *Коренички*.
 Н. Димић за срез *Гостићки*.
 Буде пл. Будисављевић за срез *Дољно-Грачацки*.

IV. Бачка дијецеза.

а. Свештенички.

Прота Љубомир Купусаревић за срез *Стапарски*
 и за град *Сомбор*.

Архимандрит Анатолије Јанковић за срез *Ст.*
Бечејски и *Жабалски*.

б. Световни.

Др. Паја Дракулић за град *Сомбор*.
 Др. Ника Максимовић за срез *Суботицки*.
 Др. Сима Павловић за срез *Стапарски*.
 Исидор Николић за срез *Жабалски*.

V. Вршачка дијецеза.

а. Свештенички.

Прота Стојадиновић за срез *Уљмански* и *Вршач*.
 „ Сава Стојшић за срез *Ковински* и *Панчево*.
 „ Константин Цијук за срез *Белоурквански*.

б. Световни.

Стеван Јовановић за *Вршач*.
 Јован Јагодић за *Панчево*.
 Др. Лаза Костић за срез *Вршачки*.
 Др. Јован Лалашевић за срез *Белоурквански*.
 Др. Стеван Димшић за срез *Уљмански*.
 Петар Деспинић за срез *Ковински*.
 Др. Лаза Секулић за срез *Прспајски*.
 Борђе Бекић за срез *Перлески*.

VI. Темишварска дијецеза.

а. Свештенички.

Архимандрит Исак Дошен за срез *Темишварски*
 и *Вел. Кикиндски*.

Прота Борђе Влаховић за срез *Мокрински* и *Вра-*
њевачки.

Протопр. намесник Светозар Дражић за срез *В.*
С. Миклушки.

б. Световни.

Др. Живко Богдан за *Кикинду*.
 Др. Светозар Димитријевић за срез *Темишварски*.
 Риста Телечки за срез *Мокрински*.
 Богомиљ Јагодић за срез *Модошки*.
 Паја Димитријевић за срез *В. С. Миклушки*.
 Јован Поповић за срез *Арадски*.

VII. Будимска дијецеза.

а. Свештенички.

Архимандрит Лукијан Богдановић за срез *Ст.*
Андрејски.

Прота Свет. Гојковић за срез *Мохачки*.

б. Световни.

Евген Думча за срез *Ст. Андрејски*.
 Јосиф Јагић за срез *Мохачки*.

Г О В О Р

ДР. НИКЕ МАКСИМОВИЋА

ДРЖАН

на бирачком збору у Суботици у питању народно-
 црквене аутономије.

У Суботици на други дан Духова имали су Срби бирачи збор, на коме су поставили за посланичког кандидата др. Нику Максимовића. На позив бирача дошао је кандидат у бирачку скупштину и држао је говор, који је трајао читав сахат и који су бирачи пропатили са честим усклицима одобравања.

Др. Максимовић објаснио је заплетено питање наше аутономије тако јасно, да смо сада са свим на чисто о чему и како ваља да се ради. Ја вам саопштавам овај говор у изводу колико ми је могуће према мојим белешкама.

Др. Максимовић почео је свој говор с тим, да му је врло мило, што му се дала прилика, да може развити своје мисли и своја начела јавно, пред лицем целог народа. Ово непосредно општење са народом он није никад избегавао, шта више готов је у свако доба и ма где, ако га позову, заступати она начела, која нам ваља извести у оквиру наше народно-црквене аутономне организације.

За тим је у општим потезима исторички објаснио с државо-правног гледишта положај свих цркава и по томе и равноправни положај српске православне цркве у Угарској. Нарочито је истакао XX. зак. чл. 1848. као најважнији државни закон, који је укинуо дотадашњи господујући положај једне цркве и изрекао велико начело потпуне верозаконске слободе и једнакости свих цркава у држави. Но на жалост већ у самом овом закону, контрадикторно његовој основној мисли, повређено је кардинално право српског народа у погледу састава свога сабора. И тиме се држава, па још у доба кад је дух слободе провејавао свет, неупутно умешала у нашу цркву и аутономију.

Прва парламентарна влада после успоставе земаљског устава увидела је ову погрешку и тадашњи министар барон Етвеш предложио је 1868. угарском сабору садашњи IX. зак. чланак, који је требао да буде репарација повређене слободе самоопредељења српске цркве и српског народа. Но и сам овај закон, такође контрадикторно својој основној мисли, у колико је ујамчио народно-црквену нам аутономију у оквиру државних закона, огрешно се о главно начело најважнијег државног закона, нарочито XX. зак. чл. 1748., и по томе истакао је државу као највишег судију између српске јерархије и српског народа. И у овој ингеренцији лежи клица данашњем повређеном стању нашем.

По ово је данас закон, коме се ми повиновати морамо, који не можемо изменити, те тако дужни смо ограничити се његовим одредбама и према томе задатак нам је, да употребимо у своју корист његове добре стране, што му се не могу одрећи.

Српски сабор, који се 1869. састао, прешао је брзотекуче поменуте повреде и тај сабор, који је имао задатак, да према одредбама овога закона изради своје аутономно устројство, није то учинио, већ је мислио, да му пре свега ваља ухватити за браду патријарха и то таковог, који је ван сваке сумње био пријатељ аутономним тежњама српског народа и који је нарочито тиме засведочио, да стоји на висини свога задатка, што је изјавио, да су угарски уставни закони — по његовом тумачењу — повратили српској цркви и српском народу у добу апсолутизма украћена права. Но у оно доба прваци нису разумели огромни замашај ове изјаве, јер тада била је погрешна лозинка наша: слободан избор саборског председника, исто тако, као што је и данас погрешна девиза: неупуштати се у организаторан рад — а да је била погрешна, сведочи сабор од 1874., који је једнодушно напустио мисао сабора 1869., ма да су ти исти људи били и у једном и у другом сабору.

Као год што се од горе није, а можда и није хтело, да схвати узајамни одношај између XX зак. чл. 1848. и IX зак. чл. 1868., наравно у тој цели, да се подјарми и слобода цркве и слобода српског сабора, исто тако од доле не схваћа се а можда и неће да схвати неразлучива конекција ова два закона и према томе и разлика између црквеног и народно црквеног устава. Кад би се ова збрка појмова разјаснила, кад би нам се отвориле очи, које је законила страначка страст, не би ни могло бити данашњег спора у народу, који се силом изазива а на општу неизмерну штету и цркве и народа.

Православна наша црква има своје особено устројство, свој хиљадугодишњи црквени устав, који је засновао сам Исус Христос и кога су даље развили његови прејемници, свети апостоли и васељенски сабори, и тај устав ваља да буде а и мора бити свет и неповредив, ако хоћемо да останемо православни и као такви у заједници са осталим православним црквама. Но овај устав не искључује а да се неки извештајни круг права и послова не преда и световњацима, и у ту цел да се створи и народно-црквени устав. Исто, о том је реч, а данас још и о томе дали да градимо и какав да градимо народ.-црквени устав.

Пошто је говорник исторички објаснио досадањи рад око грађења организаторних статута сдносно народно-црквеног устава, наставио је даље:

Мисао дакле о градњи једног устава није у нас нова и ко је још и данас томе начелно противан, већ хоће да гради поједине статуте, тај нема способности, да може заступати народ у овом преважном послу.

IX. зак. чл. 1868. не само да нас је императивно упутно на организацију, него је прописао и облик нашој аутономној организацији. У том закону одређена *система појединих статута* дала је држави преко сваке мере прилику, да одлучујући суделује како у најкрупнијим тако и у најситнијим, дакле у свима законодавним на и статутарним пословима почињући од саборског устројства па до статута о ручној благајни, а може да буде и преко тога без краја и конца.

Самовољом државне извршне власти безумно тумачена је ова пагубно и од данашње опозиције наше несвесно прихваћена *система појединих статута* тако далеко, да се и сама *суствна целина аутономног организма* навалице кидала на поједине саставине па и ова на поједине делове а свако овако кидање било је — и закидање аутономних наших права. Дробило се, да се дробе.

Осим тога државна је егзекутива у аутономној организацији нашој стегла нас *тешким оковима противуставних окројака* и најпосле као да јој је и то мало било: бацила нам је на врат *јарам познате агресивне клаузуле* у саборском устројству, за коју слободно може се рећи особито онако, како се кад тумачила, да је огромна злоупотреба утока против злоупотреба.

Но уз ове невоље грдна је невоља наша још и спор између сабора и јерархије. У овом спору судила нам је држава, најпре звана а после ни звана ни позвана: али ваља уз обилну провизију а из ризнице аутономног и црквеног блага нашег.

Утицајем и сутицајем ових околности *тумбе окренута је аутономија наша у властитој организацији нашој* тако, да је садржина XX. зак. чл. 1848. и IX. зак. чл. 1867 у очитој опреци са садржином данашње народно-црквене аутономије наше, или друкчије казано, аутономна права у државном закону обезбеђена, у нашим аутономним статутима су повређена, што је заиста нечувено; а томе је последица, да је данас *аутономија наша потиштена у законодавству — уништена у управу*.

Но то није све!

Тиме се још није навршила мера наших губитака: Држава је имала још неког обрачуна с нама, а при овом обрачуну тражила је, да јој се одмере *неке тековине* као тобож законито наслеђство из прошлога и овога века, из доба свемогућег апсолутизма. И овај преважан део аутономије остао је и дан данас онако као што је и био, а у њему садржана најважнија права привидно су у нашим а у ствари у државним рукама, на уштрб самосталности и неовисности наше народно-црквене аутономије.

Према оваком безпримерном растројству био је прошлог сабору 1892. први, главни најважнији но и најтежи задатак, да свима могућим *устварним средствима најодлучније војује за рестаурацију у темељу и у вршци разривене народно-црквене аутономије*.

Сваком народу, задахнутом духом слободе и свесном својих права, био би то први захтев, чим би му се отворила врата саборнице, а не би му било ни на крај памети, да се упушта у даље прејудијозне послове, док не би дошао до *потпуног уживања узаконених му права*, без којих му нема ни опстанка а камо ли даљег успешного рада, слободоумног развитка и савременог напретка. Само робски духови оћутали би овакове повреде, те би и преко прегажених права народних прешли на дневни ред просјачења, отимајући се о мрвице, што им се милостиво додаје а са рођеног стола њиховог! И данашња реакционерна опозиција наша не тражи успоставу повређених народних аутономних права, већ се задовољава — овим мрвицама.

По томе на прошлoм је Сабору било, да доврши аутономну организацију, што је била уједно и најбоља прилика, да се *преустроје* садашње *већином* привремене уредбе те сведу у један устав и тим *радикално уклоне све постојеће а онемогуће будуће повреде*.

И ето, то се хтелo, на то се и сад хоће да постигне народно-црквеним уставом. Народнo-црквени устав је саставна целина органских делова народно-црквеног организма. Овај је устав, дакле, по свом облику реконструкција злосретном системом појединих статута и статутића скроз и скроз повређене целокупности тога организма; по своме садржају реституција октројкама, клаузулама и незаконитим владиним наредбама које потиштених, које уништених аутономних права, — а по облику и садржају уједно и законита гаранција против будућег кидања аутономног тела нашег и закидања аутономних права наших. Овим уставом стало би се на пут свакој самовољи па и оној, која би имала привидног наслона у државном закону, *стало би се на пут неушутном, бескрајном, од дана на дан све више и више освајачком, по нашу аутономију дакле убитачном утецају државне превласти у све послове, па и оне, што искључиво спадају у правни круг унутарње народно-црквене аутономије*.

По томе је неоспориво светла страна овога устава, да је питање одношаја аутономије према држави уредио у корист народно-црквеној аутономији. А то је најглавније, најважније, животно питање; све друго јесу важна и преважна питања али ипак релативно споредна, *која безусловно морамо потчинити овоме првом најважнијем и најбитнијем питању*.

Пошто је говорник разложио питање све важније одредбе устава, по којима је клаузула саборског устројства збрисана и као гаранција томе такав параграф уведен у устав, који искључује свако мешање, збрисана даље противаутономна установа администратора и т. д. једном речи сва питања коректно решена са аутономног гледишта тако, да не може бити замерке, наставио је говорник даље:

Исто тако неоспориво је светла страна на-

родно-црквеног устава, што је одношај аутономије и према јерархији уредио у корист народно-црквеној аутономији. Овај устав *далеко је прешао у постојећем саборском устројству заокружене границе значајним проширењем народних права према јерархији*, без којих би доуна остала народно-црквена аутономија још увек крња и прекарна, све кад би се и успоставила целокупност јој према држави. За тим је говорник опширно разложио питање о избору владика, што је све бираче потпуно задовољило. За тим је овако продужио:

Епископат по устројству цркве и по црквеном уставу највиши ауторитет у цркви, меродаван фактор у уставотворном аутономном законодавству, вршак аутономне управе — није више данас оно, што је некада био, кад је убојним копљем ултраклерикализма сузбијао аутономију, заштићен штитом државне власти, кад је за време изнимног стања подривао и сам остатак аутономије; тај велики опасни противник негдашњи опријатељио се данас са аутономним тежњама српског народа толико, да му не само признаје већ и проширује круг аутономних права, не тражи више заштите у држави већ постаје заштитом аутономије и *као најјачи савезник нам војује за велику народну мисао: мисао самосталности и независности народно-црквене аутономије*.

Неправедни су дакле нападаји на епископат, а нарочито лажне су подвале на српског патријарха, који исто тако заступа право цркве и народа, као и некада, и који и срцем и душом и свом снагом својом тежи, да се већ једном уреди наши заплетени одношаји и успостави мир у цркви и народу.

Према овој радосној појави каква жалосна заблуда на другој страни. Реакционерна коалиција на аутономно поље неумесно пренесених политичких странака, овај пут склоњена негацијом и скептицизмом, која и нема свога аутономног програма — напушта ову велику народну, традиционалну мисао, заборавља на сва досадашња горка искуства, руши и опет за успешну акцију безусловно нуждан унутрашњи мир и стопама сабора 1869. неразложно ступа и опет у фаталну опозицију — против јерархије!

Па кад би још само то било. Ал ова реакција иде још даље, *опише се целокупности, самосталности и независности — овоме троуглоном основном камену народно-црквене аутономије, који је у народно-црквеном уставу добио свога најјаснијег израза*.

Заиста не може се овакав безуман поступак разумети друкчије, него да тим људима није стало до ствари већ до својих страначких цељи. Тешка је ово осуда, али ова јединствена појава само се тако а никако друкчије не да тумачити.

Та има ли још гдегод на свету такве опозиције, која се гради народном, а овамо хоће силом бога да одржи *данашње стање, што значи*

данашње безаконје у нашој аутономији и сипа свакојако ругло на оне људе, који су са одушевљењем прегли, да се та безаконја уклоне и извојује права аутономија. Ми се боримо за успоставу наше аутономије, реакционарна опозиција војује против нас, — није ли то борба против борбе за најсветије народно право!

Па под каковом ништавом изликком. Граде некаког баука октројке, који ће нам пограбити и она права, што их сада имамо. А шта да се још граби кад је и онако све пограбљено.

Па како сами себе побијају, а хоће да нам у главу утуку аутономију за сва времена — неће народно-црквени устав, већ хоће жалосне статуте. Па зар том приликом не може бити октројака?

Траже као бајаги нека јамства. Зар није гаранција закон, највиша воља у уставној држави, на који се позива цар и краљ, највиши господар у земљи?

Па каквим средствима боре се та господа. Телале, да је једном члану саборског одбора изјављено у Будапешти, да ако се у устав не уведу неке очевидно противаутономне одредбе, да ће следовати октројке. Проста неистина — од речи до речи. Баш противно. Саборски одбор има са тог места таква уверења, која га потпуно умирују и са којим ће се — о томе нема сумње — и сам сабор задовољити. И није истина, да саборски одбор народно-црквени устав покрива неком копреном тајанствености; нарочито главним вођама опозиције дала се прилика, да сазнаду све што је у уставу, — но они ту прилику нису употребили. Не хтедоше прихватити пружену руку споразума, него просуше семе раздора у народу а у часу, у коме се сви свесни народи хватају у једно коло.

Заиста, овај данашњи отпор не може се појмити, но било како му драго, толико је сигурно, да ће тешко бити успеха, ако се сабор и опет растроји на странке. Ми немамо узрока међу собом цепати се на странке, а на црквеном пољу и не треба да буде странака, јер наша аутономија није страначка већ општа народна ствар; на српском сабору ваља да је представљен српски народ у својој целини и јединици и само на тај начин можемо доћи до коначног уређења наших аутономних одношаја. У данашњим околностима може бити само једна странка, али према држави, и то аутономна странка, која тражи, да јој држава даде аутономију, коју други по закону имају, а ми — немамо.

Крајње је време, да се једном сврши овај тридесетогодишњи рат и дође до позитивног рада. Опасан је овај застој данашњи, јер у данашњем добу напредује се, а ко стоји биће немилици прегажен.

Но ми и не смемо више чекати. Времена, што иду, све су гора. Имајмо и то на уму, да су се у данашњем добу безверја црквенополитичке реформе тек отпочеле, а краја им се не да догледати. Политичка мудрост захтева, да склонимо

брод наше аутономије у пристаниште закона — јер мали народи од закона немају ни друге, ни веће обране.

Све ово необориви су разлози, да се утврди народно-црквени устав. Под утиском ових разлога и сама реакција у свом прогласу попушта и допушта, да је нужно, да се све народно-црквене аутономне уредбе сведу у један органичан статут, па признаје и могућност, да је саборски одбор лено израдио устав и у њему одстранио мешање државне власти. Али, вели се у прогласу, то је неки лепак за сабор. Из овога се види, да нашој реакцији не треба устав, ма да је златан.

Али може ли се и смели се и помислити, да је у нас толико пао јаван морал, да ће се оваким ниским средствима послужити и они људи, којима је српски народ поверио највишу управу у цркви и аутономији? Ово није разлог, већ недостојна потвора. Кад је већ говор о лепку, онда саборским одбором израђени устав није и не може ни бити лепак за сабор, већ је овакова потвора лепак за избор, који се данас — на жалост — мање више обично употребљује.

Проста је фикција, дакле, баук октројке, којим се хоће да оправда бојазност реакције, а сублије засведочена одважност градилаца устава.

Но рецимо, да ће бити октројке. Па шта онда? Онда ћемо имати можда нешто бољу, а можда и исту намет-аутономију као и данас, ал гору зацело не, — али са каквом разликом? Онда ћемо имати сабором установљени народно-црквени устав а нећемо имати у средини нашој највеће зло наше, поједине странке, и за тај устав бориће се цео народ српски, уједињен у једноме снажном колу, све догле, докле год не престане самовоља, а не испуни се воља закона и народа и не извојујемо праву аутономију.

Говорник позивајући се на своју прошлост и на свој рад, који је скоро искључиво намењен српској народно-црквеној аутономији, уверава бираче, да ће у случају ако и опет буде изабран за посланика, наставити тај рад у истом духу и правцу као и до сада, и нада се овај пут добром успеху, ако српски народ пошаље на сабор људе одане ствари а не страначким целима. То се може тим више очекивати, што су народу догрдиле невоље данашње и растројство на све стране, а крајње је време, да се сви ухватито у једно коло и створимо дело, што ће бити једно од најважнијих, од како смо дошли у ове земље.

Уз бурно одобравање бирача завршује говор свој тим, да се понуђене му кандидације прима.

Наши опозициони свештеници.

Намерно нисмо говорили о положају нашега свештенства, нити чинили икакав апел на њ у ствари предстојећих избора. Избегавали смо приговоре неких можда

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNIBL.BS

свештеника и приговоре изван свештенства.

Нашао би се можда брат, који би и најискренију нашу реч и најбољу нашу намеру небратски одбио, сматрајући себе изван домашаја сваком упутству са овога места и потпуно слободна у располагању са својим бирачким правом и у својим симпатијама са постојећим странкама нашим.

Чуо би се можда глас и изван свештенства, који би и најбратскији наш апел на свештенство изврнуо у неки притисак на њ.

Ми смо све избегавали и — ћутали смо. Не би ни данас проговорили, нити нам је и данас намера, да свештенству нашем говоримо о поступању његову приликом избора, да није појава, које нам управо налажу да говоримо.

Не би проговорили ни једне речи свештенству ради избора, јер смо уверени, да наше свештенство, у огромној већини, добро схвата свој положај, своје становиште и своју — дужност. Али морамо проговорити, ради оне браће наше, која мисле, да 90 постотака њихове браће не знају шта раде, а да раде издајнички за своју цркву и народ, јер нису — у опозицији.

Зар има браће наше, која тако о нама мисле? Запита ће тих 90 постотака нашега свештенства. Та то је тешка оптужба за нас, за ту огромну већину свештеника наших. Јесте, тешка је, врло тешка, ал' ју дижу на нас она браћа наша, која су у — опозицијама нашим. Где, на ком месту, на који начин?

Ми их не можемо, а и не ћемо да пратимо по срезовима, па да бележимо речи појединих свештеника опозиционалаца о својој браћи не опозиционалцима. Они нису штампали своје говоре, које су на основу опозиционих програма говорили по срезовима и зборовима опозиционим, па из тих речи и говора не можемо доказа изнети за оптужбу њихову против нас, која постоји и у име њихово. Али ми ипак тврдимо да та њихова оптужба постоји.

Ми знамо чиме све терете и оптужују Јерархију нашу опозиције наше. Чули смо то и ономад из прогласа њихова на бираче. Читамо то сваки дан из разних и што — каквих чланака појединих чланова опозиционих. И ако ни на прогласу опозиција

нема ниједног потписа свештеничког, па ипак ми тврдимо, да се све оно, што опозиције кажу и чиме оптужују Јерархију, тиче свију нас свештеника, који нисмо у опозицији, а да оптужбу против нас дижу *и свештеници, који су у — опозицији.*

А ево зашто и како.

Као што ми себе сматрамо солидарни-ма са свима онима, које опозиција мисли под Јерархијом и „автономном“ странком, и са предлогом Саборског Одбора, кога ће на Сабору да прихвати та странка, јер смо чланови те странке, тако морамо све чланове наших опозиција сматрати солидарни-ма са свима и свачим, што те опозиције чине, дакле, и са оптужбама, које подижу на Јерархију и целу автономну странку, коју потпомаже данас огромна већина нашега свештенства.

Те оптужбе знамо које су. Не требају нам многе по броју; довољне су оне по тежини својој, а које су истакнуте баш у званичном акту коалираних наших опозиција — у њиховом прогласу на бираче.

По прогласу том: Јерархија наша и автономна странка, са предлогом Саборског Одбора и са пристајањем својим на организаторни рад у сазваном Сабору, чини издајничку и измеђарску службу угарској влади, којој је стало да покоси и „ово мало“ автономије што имамо.

Јерархија хоће превласт у цркви и *ради те превласти* чини издајничку службу влади против своје цркве и народа.

Мађарска влада под изликом потпомаже ту Јерархијину тежњу за превлашћу јер у истини хоће она, да путем Јерархије дође до превласти државне власти у цркви и школи нашој, а помоћу те превласти да изврши и у нашем народу ону највишу тежњу мађарске власти, наиме, „образовање једноплеменске државе“.

Преведено то на чисто српски језик и говор значи ово: Јерархија је наша у служби мађаризације српског народа, хоће свој народ да помађари, а цркву бар — поунијати. То је оптужба опозиционог прогласа против Јерархије више, и против нас свештеника, који стојимо уз свој Епископат.

На том прогласу, истина, није потписан ниједан свештеник. Али јер су под тим

прогласом означени и свештенички кандидати опозициони и јер су ови на основу тога и таквог прогласа своју кандидатуру од опозиције прихватили, а ничим се против оптужаба на Јерархију подигнутих од опозиција, и у том прогласу и изван њега, нису оградиле, то смо ми овлаштени тврдити, да су та браћа свештеници са тим оптужбама потпуно споразумни и солидарни, као што ће се солидарнима изјавити и показати и сви они свештеници, који за опозиционе кандидате буду гласали при изборима.

А шта то значи? То значи: један мали део нашега свештенства оптужује цело остало свештенство и цео свој Епископат са издајништвом цркве и народа. То је та појава, која нам не да ћутати, а за коју ми немамо довољно речи, да је сажалимо и осудимо.

Кад би запитали: па зар дисциплина у нашој цркви толерира такву појаву? Зар канонички одношај свештеника према своме Епископату дозвољава такав поступак појединим свештеницима? Зар општи интереси цркве, авторитет Јерархије, узвишеност Епископства, углед свештенства, зар и јаван морал дозвољава појединим свештеницима и такве привилегије, којима се интереси цркве поништују, авторитет Јерархије обара, узвишеност Епископства профанише, углед свештенства руглу извргава, а јаван морал саблажњава? Зар све то подноси узвишена служба свештеникова учитељевања и светлења народу своме у вери и свакоме црквеноме реду и закону? Кад би тако питали рекло би нам се са неке стране — стране криваца и њихових протектора — да је то денунцијација „слободоумног“ опозиционог свештенства. Дакле, ми тако питати не ћемо, и ако на та питања имамо права. Шат последице тога „слободоумња“ опозиционих свештеника саме собом избаце на површину горња питања?

Но не може нас нико и ништа одвратити, да запитамо:

Та браћо, која сте у опозицијама, зар сте ви у том колу заиста из уверења? Зар вас је уверење српског православног свештениковања могло одвести под барјак радикализма и либерализма, а у колу опо-

зиционих наших странака? Зар вас уверење тога свештениковања води против своје Јерархије и велике већине браће своје? Зар против предлога Саборског Одбора, којег још и не знате? Зар и ваше уверење потписује љуту осваду и гадну клевету на Јерархију бачену; уверење зар, вас тамо — који сте у своје време „удружење свештенства“ извртали у неко презвитеријанство? О реците, шта је ближе презвитеријанству: или тежња за својим удружењем свештеничким под благословом и заштитом свога Епископата или — удружење са радикалним и либералним опозицијама против свога Епископата?! Мала питања — ал' доста о њима да мислите.

Не ћемо вас наговарати, да пребијете копље које упирете кроз венац новинарске лаворике и таште популарности на своју Јерархију; а против воље своје и сазнања можда: и на интересе народно-црквени нам. Ако вам је мило њиме се цилитати под немирном савешћу свештеничком, како би вам ми, браћа рођена, и ту радост могли ускратити! Удрите тим копљем сву своју браћу, која се тога оружја гаде, који нисмо у колу у којем сте ви. Удрите нас, ал' нас и послушајте.

Реците нам бар: која вас је невоља у то коло окупила? Реците нам: која ви то права народна и црквина браните, а наш и ваш Епископат и ми, браћа ваша, рушимо? Кажите нам које ви то интересе црквене и народне желите да унапредите, а које ми хоћемо да општетимо? Реците нам, гласно, јасно: шта ви то хоћете да спасете, а ми да издајнички прочердамо?

Кажите бар својој браћи, лепо, братски, шта ви то хоћете на славу цркве и корист народа свога, а ми да не ћемо? Једном рећи: зашто сте се оделили од нас, и нисте с нама? Изнесите нам кривице наше, али и — ваше врлине.

Но, ако вас је у опозицију окупила жудња за „славом“, коју неки свет види у опозиционом јунаштву, и ако вам свештеничку српску савест блаженом чини „осана“ са зборовом, из редакција и у кругу људи, којима ви угађате и за којима ви, пастири и учитељи, идете, — сетите се, да Христос, да апостоли, да су св. оци

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

и учитељи цркве ту таштину презирали. Ако се бојите гнева оних, који вам могу место „осана“ викнути и „уа“, — зар хришћански идеали наши нису и то поднели? Зар је и Хаџи Рувима и Хаџи Ђеру за живота сваки Србин хвалио и славио?

Мирна и весела савест, испуњена истинска служба, то је једина сигурна њива, на којој цвате цвеће и славе и хвале. Који је тражи, наћи ће је на тој њиви за увек. А слава на пољу страначких чефова и на мору страсти страначких, ретко кога да не нагони на кајање. Или је међу вама и таквих, који дају: „за један часак радости“ — све што дати могу.

Имате свој „возраст“, и радите како хоћете и како умете. А доћи ће дан и разрачунавања, на благо оном, кога савест не постиди.

Одговорите себи на мало час постављена вам питања: па Бог и душа вам. Али одговорите искрено, све, све.

А најбоље ћете одговорити — ако оставите барјак радикализма и либерализма — ма и у дванаестом часу — а стуните под барјак, што га развија св. Православље у цркви и црквеној политици, нашој, под којим барјаком је наш Епископат, под којим је огромна већина ваше браће, под којим је и — ваше место, под којим је место сваком православном Србину! Под тим барјаком одужити можете свој дуг цркви и народу, а под барјаком под којим сте сад — љута сте рана наша, велика туга и срамота.

Не рекосмо, да вас коремо, него да нам не пребаците кадгод — да вам казали нисмо.

Православна Српска Епархија Темишварска.

(Свршетак.)

Судећи по броју дивљих бракова, којих имаде у епархији 1450, за тим по броју Назарена, којих имаде у целој епархији 668, и најпосле по броју грађанских, црквом не благословених бракова, којих имаде свега у епархији 20, могло би се рећи, да не постоји потоња тврдња. Али у ствари она стоји ипак, кад се узме у обзир, да су споменути појави последица при-

јашњих времена, јер се не да ни замислити, да ће верски индеферентизам у опће или специјално спрам учења православне цркве од један пут преко ноћ зачети се, сазрети и на површину избити. Треба ту времена за појав и спољашњи израз таковог душевног расположења. Нису криве томе дакле данашње управне прилике у епархији, као што се то некима хоће да тврди. Истина да има данас и учитеља и свештеника, који нису позвани, да обављају, тако узвишену службу, за коју се иште у потпуном смислу цео човек. Но ко је томе крив? Дубок посматрач ствари мора мало дубље тражити узроке овоме жалосном појаву, него што их наше новинарство тражи. Зар може једна тако рећи јучерашња управа искоренити са свим зло, које је посејало рђаво васпитање кућевно, слабо васпитање школско у опће, и не према циљу, дакле нецелисходно и промашено васпитање богословија и учитељских школа, које су до пре коју годину спремале питомце своје за све, само не за учитеља и свештеника. Па кад се узму онда у обзир пропусти аутономне управе до сада, па уз то осебујност аутономних уредаба наших у опште, по којима се често и поред најбоље воље онога, на кога се прти одговорност за разне неуспутности, не може дисциплинарна власт вршити онако, како би то специјалитет случаја извесног захтевао, онда није чудо, да се налази неуспутности данас у свештенства парохијског.

Но ту треба узети у обзир још и ту околност, да у свештенству имаде и таквих лица, која по својим природним наклоностима и по своме душевном расположењу у опће не би могла бити ни примљена у свештенички чин, јер већ а priori можда не пружају довољно гаранције за могућност вршења свештеничке службе у смислу црквених прописа без уштрба за верски дух повереног им стада. Но где је то време, у ком ће се моћи квалификовати младићи за извесне позиве према душевним наклоностима и природним наклоностима својима? Данас се једва чека, да ко год богословију сврши, па се без икаквог претходног испитивања и разирања, је ли само формалности задовољно, одмах рукополаже. У таким приликама, где је тако рекући, јагма за радницима, не може разборит човек осуђивати никакву управу за изгреде и неуспутности радника. То показују јасно и примери државно-чиновнич-

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

ког и војничког живота. Колико их је тамо право позваних за извесну струку? Разлика је само та, што се у цркви по оном начелу црквеног законодавства, да се не треба никоме светити, нити некога само ради одмазде казнити до крајних граница могућности предузимају опетовано средство за исправљање и изведење на прави пут дотичног радника, па се исти ипак не искључи из клира, што у државно чиновничком и војничком животу не бива, већ се кривац у смислу закона лиши без икаквог милосрђа и самога хлеба. Држава не гледа на породицу кривчеву, где је у питању интерес јавни. Наравно да и црква по својој задаћи не сме постигнуће својих циљева заностављати интересима појединаца, и не би се смела обзирати на породицу индивидуа, који не само да не доприноси к постизавању њезинога циља, него својим радом и животом још отештава то постизавање и шта више пречи исто, кад би имала накнаде за губитак тога лица, односно кад би могла другим згоднијим и способнијим лице испунити место, које се упразни свргнућем неспособна и неваљала радника. Но где је та накнада, и ако је има, у чем лежи гаранција у давањим приликама, да ће следник испунити то место сходно жељи и задаћи цркве?

То су прилике, које мисаон свет мора имати пред очима при руковању дисциплине свештеничке. Знају добро и они, који се налазе на челу управе епархијске, где боле; али то знати, не помаже, кад за место дотично, где боли, мелема нема. С тога ваља чекати боља времена и боље прилике у овоме погледу, у којима ће се моћи тражити строга употреба дисциплинарних правила на кривце без штете за службу и за постизавање главних службених интереса.

Религиозност и моралност народа је у главном повољна. Верни посећују ревно богослужења у цркви, приступају с малим изузетком скоро сви одраслији бар једанпут у години к светој тајни покајања и причешћа.

Интересовање за цркву и њезина богослужења показују се у великом делу црквених општина у томе, што знатан део мушкараца обавља уз учитељство и функцију црквеног појца. Особито радо посећују верни јутрења богослужења, тако да у већим црквеним општинама свештеник може једва бити готов с мирносањем верних, да би се за литургију одморити и за времена спремити могао.

Свештенство живи већином у добром споразуму с вернима. Но од уведења грађанског брачног законодавства поремећени су били у неколико у неким општинама одношаји тога доброга споразума за то, што је поводом ступања у живот грађанског брачног права настала потреба у интересу што јачег приљубљивања верних к свим установама црквенима наредити, да се свештенство за обављање функције венчања несме наплаћивати од верних. А пошто је штола за венчавање сачињавала знатан део прихода свештеничких, које приходе свештенство услед споменуте законске новости губити мора, морала се је увести у свим црквеним општинама и рескриптуална плата у новцу за свештенике, будући да штоларне пристојбе за остале функције свештеничке (осим за венчање) не би изнеле ни половину прописане плате у новцу. Односна наредба епархијске власти, да се свештенство има плаћати у новцу, изазвала је јак пасиван отпор у свим црквеним општинама, којих су свештеници захтевали, да им се у новцу њихова плата издаје Наравно да је епархијска власт морала на захтев дотичних свештеника упогребљавати сва могућа средства, да односној својој наредби важности прибави и да свештенику дотичном опстанак и живљење осигура, јер је било и таквих свештеника, који од 1. октобра 1895. све до месеца фебруара 1897. ни новчића од црквене општине у име своје плате добили нису. Присилне овршне мере против упорних црквених општина ослабиле су у неколико и за неко време оне тесне везе, које морају везивати верне за њиховог духовног старешину; али су верни најпосле увидели, да се праведном захтеву свештеника задовољити мора, па су наступили опет стари одношаји добра споразума међу њима и њиховим свештеником.

У опште опажа се јака проникнутост свешћу автономном у верних ове епархије. Тиме се даде и растумачити и гореспоменути отпор односној наредби епархијске власти у погледу плаћања свештенства у новцу. Црквене општине понеке мисле, да могу свештеника плаћати како они хоће и да га могу кренути кад год хоће. Па иду чак тако далеко, да завиде свештенику на оно мало плате у новцу, наводећи, да је он, имајући сесију земље и нарави, богатији од већине верних, па нашто му још плата у новцу. Жалосна појава као последица нецелис-

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

WWW.UNILIB.RS

Уходно уређених нам автономних одношаја, који тако јаку ингеренцију у управу црквено општинских послова дају и елементу с уским душевним хоризонтом, који није у стању по својој интелигенцији просуђивати право ни оно, што га се у првој линији тиче, а камо ли да би могао судити о црквено-управним проблемима од тако великог значаја, о којима може одлучити само онај, ко зна тачно задаће и циљеве те установе, и за чега сазнање треба непрекидног размишљања о томе и искључивог бављења само тим пословима.

Из табеларног исказа може се видети доста велики број администратора парохија. Такових имаде свега 31, дочим парохија има свега 103. Те администрације као привремена намештања односних свештеника, даду се растумачити само тиме, што дотичне општине због слабе дотације не могу добити формално потпуно оспособљеног свештеника, па с тога обављају код њих свештеничке дужности јеромонаси манастира Бездина и Св. Ђурђа и такови свештеници мирски, који због мањкаве формалне квалификације нису припуштени били к стечајном испиту, па не могу ни компетовати за парохе у бољим црквеним општинама.

А осим тога опажа се у новије време од стране самих црквених општина тенденција небирати свештенике за парохе, да би могле у случају потребе лакше добити друго лице за свог свештеника. И управа епархијска ову тенденцију може само потпомагати, јер јој је лакше у случају, да се један свештеник онемогући у једном месту, преместити истога у друго место, где ће можда моћи успешно у своме знању деловати.

Иначе имаде у епархији 52 пароха, 17 системизованих парохијских помоћника, 2 протопресвитератска помоћника, 4 лична помоћника и 4 ђакона.

Неке општине издржавају свештенство и учитељство из постојећих заклада као: Темишвар, В. Кикинда, Арад, Срп. Крстур, Башахид, Врањево, Јозефово, Фабрика; дочим остале плаћају своје званичнике црквено-општинским прирезом. Но неке не купе никаква приреза за плаћање свештеника, јер неће да уведу плате због своје малобројности, па је свештеник упућен на приходе саме сесије, јер бир и штола код малог броја верних не долази у обзир као: Нађлак, Печка, Ђир, Овсеница, Торња. Свештеници ових

општина доћи ће до неке плате у новцу тек онда, кад високо кр. угарско министарство буде одредило припомоћ дотичним општинама у допуну дотације свештеничке им до износа од 800 фор. Иначе добијају и сада од споменутог високог министарства свештеници слабије дотираних парохија припомоћи сваке године услед властите молбе око 50—60 фор. годишње, а осим тога у накнаду измакнутих прихода услед уведења новог грађанског брачног права уреда ради по 100 фор. а вр годишње.

У епархији нема ни једног вишег просветног завода нити има и једног српског вероисповедног средњег завода. Државних, муниципалних и страних вероисповедних средњих завода имаде у више места епархије ове, па су ти заводи код дотичних општина наведени. Исто тако споменуто је тамо и колико српско-православне деце те заводе посећује и ко врши дужности вероучитељске у истим заводима.

Црквених општина имаде у епархији 80. Од 1878. године добивене су услед јерархијске деобе од две црквене општине, којих је српски живаљ био подвлаштен епархијској власти арадској, наиме Торња и Моноштар. Осим тога налази се у Ходмезе-Вашархељу на службовању свештеник епархије темишварске, будући је високо кр. угарско министарство услед ове епархијске власти потакнутог питања о подсудности споменуте црквене општине, која је до сад стојала под јурисдикцијом епархијске власти арадске, суспендирало привремено вршење управних чина у тој црквеној општини од стране епархијске власти арадске и поделило истој црквеној општини потпуну самоуправу под надзором политичне власти и препустило јој, да се сама за душепопечитељство своје побрине; услед чега је иста општина свештено лице епархије темишварске за свога душестаратеља узело, док се извиђења у горњем питању не проведу.

ЛИСТАК.

Б Е Л Е Ш К Е.

(Конференција народних заступника).

Као што напред јављамо, св. патријарх *Георгије* намеран је сазвати конференцију изабраних народних заступника за наш народно-црквени Сабор, одмах после свршених избора.

Мишљу сазива конференције првака у народу, без разлике странака и мишлења њихова, бави се и св. патријарх *Георгије* и Саборски Одбор већ од две године, увиђајући одлучну потребу непосредног договора и измене мисли међу народним првацима. Но сазив те конференције увек се разбијао о помисао на непрактичну страну и вредност конференције људи, за које се није могло унапред знати, који ће од њих и да ли ће бити изабран за заступнике у Сабор. Зато је мисао сазива конференције увек остављана до самих избора заступника на Сабор. У конференцији заступника народних видела се увек једина гаранција за ефектуисање жељеног споразума, дакле, и једина практична вредност конференције.

Избори су ту, они ће за који дан бити свршени. Изабране народне заступнике намерна је позвати Његова Светост у конференцију, која ће бити врло значајна по својој намени, а одлучног утецаја на радњу сазваног Сабора и за будућност наше цркве и народа и њихове народно-црквене аутономије. Господа, која изабрана буду за заступнике, добро ће урадити, ако свој избор одмах пријаве Његовој Светости, како би се конференција што пре могла сазвати, а да не би Његова Светост морала чекати на извештаје административних епархијских одбора о избору појединих заступника, што би сазив конференције само одуговлачило.

Уверени смо, да ће сваки Србин радосно примити и поздравити ову вест о сазиву конференције народних заступника око свога патријарха, те с нама заједно кликнути: да живи патријарх српски *Георгије Бранковић!*

(*Архијерејска литургија*). Његова Светост, преувизишени господин патријарх *Георгије* служио је први дан св. Духова литургију у саборној цркви. Други дан је била литургија у дворској капели.

(*Свештенство Кореничког протопрезвитерата — своме Епископу*.) Из *Коренице* саопштен нам је брзојавно, ради штампања, овај брзојав: „Високопреосвећеном господицу епископу *Михајлу Грујићу* Плашки. Данас сабрано свештенство протопрезвитерата Кореничког код заједничке своје исповједи кличе једнодушно доброме своме архијереју *Михајлу* уз израз своје непоколебиве љубави и оданости, живио! А најсвечаније одбија све неумјесне новинарске као и у опће нападаје на брижног и доброг поборника за добро цркве и народа свога кличући му поновно живио свети владико! Свештеници: проте: Стакић,

Трбојевић, Алагић, Прица и Клежевић, бјелопотолски, Окљобдија тугилчки, Илија и Симо Рашета лапачки, Вуктировић и Вурдеља крбавички, Томчиловић комички, Медић средњогорски, Окљобдија врелски, Косановић јошански, Машић бранички, Будисављевић дебелобрдски, Будисављевић текинозарски, Трбојевић петровоселски, Габић подлапачки, Крајновић куљски.“ — Евала и светао образ свештеном свештенству Кореничког протопрезвитерата!

(*Саборски Одбор*) држао је своје седнице под председништвом Његове Светости преувизишеног г. патријарха *Георгија*, прошле среде и четвртка пре и после подне. Решавани су већином неки текући послови, а један део седница заузео је припреми посао за сазвани сабор. Присутни су били чланови: високопреосвећени г. епископ Пакрачки МIRON Николић, испреч. архимандрит Иларион Руварац и протопрезвитер Ђорђе Влаховић, те г. г. Др. Ника Максимовић, Миша пл. Рогоулић, Др. Теодор Недељковић.

(*Радња епархијских власти у Темишвару*.)

Епархијска Конзисторија у Темишвару држала је редовну месечну седницу своју дана 3. (15.) јуна 1897. под председништвом преосвећеног господина *Никанора*, епископа дијецезана, и решила је у њој између осталих и ове важније предмете: Доставиће се високославно Саборском Одбору у Карловци на надлежно му званичење високим кр. угарским министарством богочасти и јавне наставе у Будимпешти на мњење послана молбеница јереја Захарије Стојановића, пароха у Варјашу ради опроста приноса, што би их исти јереј имао платити у општи мировински фонд за свештеничке удовице и сирочад свештства митрополије Карловачке. — Препоручиће се високом кр. уг. министарству богочасти и јавне наставе молба јереја Јакова Михајловића, администратора парохије у Бега Св. Ђурђу ради получења државне припомоћи. — Учиниће се сходно расположење ради убиљежбе у односној матици крштених позаконјења незаконито рођене деце Тодора Свирчева и Емилије Адамов услед касније склопљеног брака међу споменутиим лицима. — Известиће се јереј Милан Жан, администратор парохије у Мехали, путем надлежног окружног проте о добивеној државној припомоћи у износу од 60 фор., исто тако српска православна црквена општина у Моноштру о добивеној државној припомоћи у износу од 200 фор. у сврху зидања тамошње цркве. — Известиће се јеромонах Самуило Поповић администратор парохије у Фењу о односној одлуци високославног Саборског Одбора у Карловцима, којом је одбијена његова мол-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

Уба ради подељења примерене припомоћи из јерархијског фонда. — Издаће се на изјашњење споменутом јеромонаху тужба Богољуба Павловића из Фења ради наводног преконпристојбеног наплаћивања при погребу пок. Боре Поповића. — Издаће се на изјашњење администратору протпрезвитерата Арадског Јовану Новаковићу пријава црквеног одбора у Варјашу против Маринка Цоциног као и пријава јереја Јована Гавриловића пароха у Десци против Александра Јанковића општинског бележника у Десци, у предмету наводног помањкања црквене свести у пријављених лица ради искључења истих из суделовања у управи с црквено-општинским пословима у дотичним црквеним општинама. — Издаће се дру Милошу Ђорђевићу као већ ad hoc у једној ствари постављеном фискалу на евентуалну употребу изјашњење јереја Стев. пл. Видака, администратора једне системизоване капеланије у Вел. Кикинди на тужбу управе српске православне црквене општине Арадске због наводног улетања споменутог јереја у црквену општину Арадску. — Подељен је јереју Василију Лучићу, системизованом протопрезвитератском помоћнику у Великом Бечкереку допуст у трајању од шест недеља дана у сврху опорављања нарушеног му здравља. — Издаће се на изјашњење споменутом капелану пријава окружног протопрезвитера Вел. Бечкеречког Љубомира Панића поднесена против истог капелана због неких међу њима постојећих несугласица. — Узета је на знање пријава окружног протопрезвитера Вел. Кикинског Ђорђа Влаховића, да је у администрацију парохије Јозеповачке увео дана 11. (23.) маја 1897. јереја Александра Бранковића. — Упућен је јереј Петар Перић, администратор парохије у Бочару, да имаде укупне приходе парохијске сесије тамошње за еск. годину 1896/7, по одбитку свих трошкова производње, по пола поделити с пријашњим парохом Бочарским Константином Стануловићем, сада парохом у Баранди. — Узета је на знање пријава окружног протопрезвитера Вел. Кикинског, да је дана 15. (27.) маја 1897. одржао свештеничку исповест са свештеницима свога протопрезвитерата, и позван је уједно исти протопрезвитер, да с оним свештеницима његовог протопрезвитерата, који споменутог дана к исповести свештеничкој приступили нису, накнадно исповест обавити имаде у дан, који он као за сходан одредио буде. — Издаће се на изјашњење јереју Јовану Цуцићу, пароху у Карлову, као и тамошњој црквеној општини пријава једна поднесена у ствари исплате износа од 150 фор. из црквено-општинске благајнице за споменутог јереја у име глобе на коју

је исти јереј судски правомоћно осуђен. — Послаће се у благајницу српско народно црквених фондова и заклада у Карловцима износ од 10 фор., што га је у смислу односне установе мировинске уредбе за свештеничке удовице и сирочад положио у мировински фонд јереј Павле Милићев, изабрани и потврђени системизовани парохијски помоћник у Срп. Итебеју. — Издаће се на изјашњење јереју Божидару Милошевићу, системизованом помоћнику у Меленцима пријава српске православне црквене општине у Меленцима због наводног немарног испуњавања свештеничких дужности, у парохији. — Постављен је према односној молби телесно немоћног јереја Јована Цуцића пароха у Карлову, привремено личним помоћником његовим јереј Симеон Величковић тамошни системизовани парохијски помоћник, с тим, да се у погледу хонорара имају оба споменута свештеника међусобно споразумети и погодити. — Упућена је српска православна црквена општина у Карлову, да обзиром на слабо материјално стање јереја Јована Цуцића подмири из црквено-општинске благајнице трошкове настале услед лечничког прегледа истог јереја крајем године 1896. — Издаће се молбеница јереја Јефте Петровића личног парохијског помоћника у Батањи, којом је компетовао на упражњено место системизованог парохијског помоћника у Батањи, тамошњој црквеној општини с позивом, да се избором на то, што осим споменутог молитеља на то место нико други компетовао није, изјасни, да ли жели истог јереја имати као тамошњег системизованог парохијског помоћника или жели, да се на ново стечај ради попуњења тога места распише. — Упутиће се српска православна црквена општина у Печки, да несме продавати столове за певницама црквеним, и да има појцима тамошњима без одлагања ставити на расположење места за певницама у св. цркви тамошњој. — Издано је сходно упутство српском православном парохијском звању у Рудни у предмету једног замољеног исправка у матици крштених тамошњег св. Храма. — Закључено је оставити за сада и даље привремено и на неизвесно време јереја Јељсеја Балеу као администратора парохије у Краљевцу.

(Српски правосл. народно-црквени Сабор.) „Гласник“ Задарски поводом сазива нашег Сабора пише ово: Превизијом Одлуком од 8. (20.) маја о. г. извољело је Његово Величанство најмилијостије дозволити, да се на Петров-дан ове године сазове српско-православни народно-црквени Сабор у Карловцима, који ће се, поред осталог, имати главно да бави, по гласу Превизије одлуке, питањем о

„коначном установљењу српског православног народно-црквеног устројства.“ — Радосни глас овај и нови доказ неизмјерне очинске милости, одушевљено поздравили су наша браћа у Угарској, коју браћу чека тешка али света задаћа. Прии облаци, који су се надвили над народно црквеним животом у Угарској, почели су се већ разилазити и ми се надамо да ће браћу нашу обасјати сунце лијеших дана у њиховом народно-црквеном животу, буду ли сви трезвено, свестрано и озбиљно радили на очувању своје народно-црквене автономије. Сви су они прави синови свете православне цркве, наше, а родољубље је њихово опробано, па с тога свака се и нада успјешном и корисном раду њиховом. — И ако ми православно Срби у овој половини царевине наше нијесмо позвани, да се изближе о важном предмету овог бавимо, ипак, радосно поздрављајући сазив Сабора, искрено желимо да Сабор радом својим постигне потребити успјех по свету православу цркву и народ српски у Угарској; а та искрена радост и жеља наша поред осталог, налази оправдања и у томе, што православна далматинска црква наша у стварима догматичким и чисто духовним признаје Српскога Патријарха Карловачког с његовим синодом за врховну власт своју.

(Прелазак у Православље). При крају прошле године прешло је у сјеверо-американском граду Олфорцу око 500 руских унијата у крило своје матере васељенске православне цркве заједно са свештеником Григоријем Грушком. Нскадашњи унијатски свештеник Григорије Грушка био је уредник унијатског листа „Свобода“, те је најжешће нападао на Православље, али га је морала победити светлост истине праве цркве, те је, као што сам вели, „од Савла постао Павле“. Велики поборник Православља, високопреосвештени епископ у Сан Франциску Николај, послао је тим поводом посланицу новим синовима православне цркве, коју напред доносимо у преводу г. Славкова из Рељева. — Њег. Величанству руском цару Николају II. пријавио је скоро у аудијенцији др. Бадмајев, рођени Бурјат, који живи у Чити и у великом је поштовању међу Манџурцима и Монголима, — да су бурјатски кнезови закључили, да приме православну веру, а њега су послали, да им измоли од цара дозволу за то. Тако св. Православље лагано али сигурно све више и више напредује, како у Америци, тако и у колевци људског рода (Азији).

(Изборно оружје наших опозиција.) Да наше опозиције не бирају средства у изборној агитацији и борби о томе сведоче доста јасно разне измишљотине, којима њихови органи делектирају своје чи-

таоце, а којима се набацују сад на овога сад на онога кандидата автономне странке. Да измишљотинама својим не штеде ни поглавицу своје цркве и народа — разуме се, јер иначе би изгубиле ти српских опозиција. Велико је срце и широке су груди нашег Патријарха. Друкчије и не може бити крај широког погледа, којим св. патријарх *Георгије* погледа на своју поверену му цркву и народ. Њега вређају и погрђују, а Он смишља да окупи око Себе прваке синове Своје, да се с њима споразумева. Његове су мисли све у цркви и око будућности народне, а Његовој некој духовној деци прва је брига и сада — да Га без разлога неистином нападају. Но добри Геније српски даће снаге нашој љубљеној поглавици, да ни у одсудним часима за цркву и народ наш не малакше Његова велика љубав и брига за напредак њихов. Шат дође време да — добро и истина победи!

Не ћемо набрајати све измишљотине којима потстрекавају опозициони агитатори наш народ против Јерархије своје и автономне странке. Гадан би то и немои посао био. Али не смемо прећутати да се баш у Карловци опозиције не женирају народ обмањивати и. пр. и оваким измишљотинама: Хоће да нас продаду Мађарима, да нас помађаре, да уведу грађански брак и матице мађарске; хоће да пренеку у Пешту фондове, патријаршију, гимназију, богословију и т. д. Чудо, не рекоше још да би се и карловачки магистрат пренео у Дебрецину — да није само „браца“ Лазе. Таквим гадним и хонентних људи недостојним начином кортешују овде не само господи радикали, него и сам карловачки војвода — Брашклијски.

Е па и треба да се изједначе браћа у свему. Но доћи ће време кад ће се бар неко свега тога — стидети. А свестни Карловчани знаће шта ће и пре тога радити.

(† *Јереј Јован Марковић*) парох св. успенске цркве у Новом Саду, преминуо је у 87 својој години дана 31 маја о. г; а сарањен је уз велико саучешће Срба Новосађана 2 јуна о. г. На опелу началствовао је високопреосвештени г. епископ *Герман Опачић*, а погребу је присуствовао и Новосадски велики жупан. Покојник је рукоположен био за ђакона 1839 г. Лака му земља и вечан спомен!

Од уредништва.

Брату П. М. у Б. Сад није време расподелају па ни самом освртању на нападаје као што су оног брата у „Бранику“ и на вашој прошлој исповести. Кад

свршило озбиљније послове доћи ћемо и на ту ствар. Али је не ћемо износити и решавати у овом листу, као ни до сад што личне своје ствари не расправљасмо у њему, и ако смо толико изазивани, и толико повода и права имали. Изнећемо ми ту, и још једну, ствар пред надлежни епархијски и епископски суд. Шат видимо: докле допире тамо слобода односно безобзирност једног свештеника. Па онда о томе — по томе. Зато и вашу изјаву не можемо штампати.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАСИ.

СРПСКА МОНАСТИРСКА ШТАМПАРИЈА
У СР. КАРЛОВЦИМА

ГЛАС ИЗ ЦРКВЕ

проповиједи проте Јована Вучковића
проф. богослов. училишта карловачког.

— Цена је књизи 1 круна. —

Добити се може у Срп. Манастирској Штампарији.

ДЕКАМЕРОН сто прича
од сто најславнијих писаца светске
књижевности

Изашло је до сад осам свезака. Цена
свесци 20 новчића.

ПЕСМАРИЦА

ЗА

ПРАВОСЛАВНЕ ВЕРОИСПОВЕДНЕ СРПСКЕ НАРОДНЕ ШКОЛЕ
према наставној основи изданој од всл.

Школског Савета

израдио

Александар Јорговић

учитељ у срп. вишој девој. школи новосадској

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Ad Ш. С. 107.
зап. ex 1897.

2—3

СТЕЧАЈ.

Да би се звање главног школског референта српских народних школа као и обадва звања епархијског школског референта бачко-будимског и темишварско-вршачког у своје време на наступајућем срп. прав. нар. цркв. сабору поунити могла,

расписује се овим стечај на сва три горепоменућа места.

Плата је главног школског референта 2000 фор. годишње, 300 фор у име стана, 400 фор. у име путних трошкова и десетогодишња повишица од 150 фор. годишњих, и после 30 годишњег службовања мировина постигнуте плате.

Плата је епархијском школском референту пак 1200 фор. годишње, 200 фор. у име стана, 300 фор. у име путних трошкова, петогодишња повишица од 100 фор. и после 30 годишњег службовања мировина постигнуте плате.

Натецатељи имају своје, сведоџбама о свршеним наукама и евентуално досадањем службовању своје обложене молбенице српском правосл. народном школском савету до 15. (27.) јуна 1897. поднети.

Из седнице српског православног народног школског савета, држане у Карловцима 29. маја (10. јуна) 1897. год.

Председништво школског савета.

Ad број К. 213/217. ex 1897.

58 2—3

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на упражњену парохију V. разреда у Илинцима. Интеркалара нема.

Компетенти имају своје ваљано инструјирани молбенице путем надлежног протопрезвитератског звања овој конзисторији до 29. јуна (по старом) 1897. припослати.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловцима 29. априла (11. маја) 1897.

Архидијецезална конзисторија

Бр. 12. ex 1897.

59 2—3

СТЕЧАЈ.

На упражњено место за учитељицу у срп. нар. женској школи сиришкој овим се отвара стечај.

Плата је: 300 фор. (тристотине фор.); за држање пофторне школе: 40 фор. (четрдесет ф.); у име станарине: 50 фор. (педесет фор.); за писаћи прибор: 5 фор. (пет фор.); огрев: сламе колико је преко зиме нужно.

Дужности су учитељице школском уредбом прописане.

Рок пријаве је 6. (18.) јули т. г. када ће се и избор обавити.

Изабрана учитељица наступа своје звање 1-ог септембра т. г.

Молбенице са нужним сведоцима ваља сла-
ти на потписаног председника.

Примедба: Ако у случају изабрана буде до-
садашња привремена учитељица гђа Марина Ни-
кашиновић-Тополац — онда отпада станарина
и огрев.

Из седнице м. школског одбора, држане у
Сригу 25. маја (6. јуна) 1897. г.

Рад. Тополац јереј Сретен П. Јовановић
учитељ-перовођа. парох-школски председник.

С Т Е Ч А Ј. 60 1—3

Овим се расписује стечај на једног учитеља
на овоместној српској вероисповедној 4-веро
разредној мешовитој основној школи, са којом
су склопана ова берива: 200 фор. у готовом
новцу, 13½ катеетралних јутара ораће земље
на коју учитељ и терете сносити има, а јутар
од земље најмање 20 фор. годишње аренде до-
носи, 40 фор. за поторно предавање, 20 фор.
за пероводство ако способан и изабран буде, —
слободан стан, са 2 собе, кухињом, јеловником,
подрумом, шиталогом и бантом, за огрев сламе
колико треба, и 10 фор. за дрва — од укупа
1 фор. од имућнији, а 50 н. од осталих где по-
зван буде.

Изабраном учитељу спада у дужност сву
поверену му децу у свима законом прописаним
наукама обучавати, црквеном појању их учити
и у цркву водити, те и сам учитељ при сваком
богослуженију присуствовати и за певницом по-
јати има.

Компетовати могу:

Који су Сомборску пренарандију свршили
(са дипломом) и који су испит из мађарског је-
зика положили а при том су моралног владања;
лична пријава узима се у обзир; а молбенице
имају се на овомесни школ. одбор управити.
Рок стечају истиче о св. Илији о. г. ког дана
ће се и избор учитеља обавити.

Из скупштинске седнице држане 2. (14.) ју-
нија 1897.

У Мађ. Чанаду 4-ог јунија 1897.

Симеон Шешевић Мирко Недучић
учитељ и перовођа. школ председник.

Број 43. ex 1897.

61 1—3

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

На основу скупштинског закључка од 31.
Марта (13. Априла) 1897. српске православне
црквене општине Ст. Бановачке, а услед одо-
брења славног архид. админ. одбора у Карловци
од 28. Априла (10. Маја) 1897. бр. А. О. 446/202
расписује се дражба на мањак ради оправљања
споља и изнутра цркве и црквене обградe.

По прорачуну износи:

1. Задарска радња 963 ф. 40 н.
2. Столарска, браварска и лимарска
радња 1030 ф. — н.
3. Сликарска радња 846 ф. — н.
4. Звонољивничка, за преливање
великог пукнутог звона 400 ф. — н.

Укупно 3239 ф. 50 н

а.) Дражба држаће се 26. Јуна (18. Јула)
1897. у 9 сати пре подне у већници срп. пра-
вославне црквене општине.

б.) Дражба ће се припустити, само они дра-
жбеници, који сведоцима докажу своју стручност
односно подузимачи ових радња, који су сличне
послове са похвалом радили.

в.) Дражбеници свију ових радња имају пре
почетка дражбе 10% пишманлука положити.

г.) Јамчевина ће се повратити подузимачу
после обављене колаудације.

д.) Општина задржава себи право поверења
према подузимачу.

Ближи услови, тако исто нацрт и прорачун
могу се сваки дан у писарни ове црквене општине,
а и на сам дан дражбе видети.

Из скупштинске седнице држане у Стари
Бановци и (Дунаву) 3. Јуна 1897.

Живко Бута
перовођа.

Павле Зелуг
подпредседник.

С Т Е Ч А Ј. 62 1—3

Овим се расписује стечај на учитељско место
српске вероисповедне школе у Станчеву.

Плата учитеља је у новцу 137 фор.; у де-
путату 15 хектолитара жита, 15 хккл. кукуруза,
8 хвати тврдих дрва од куд се уједно и школа
гријати има; 20 фор. у име перовођства и 5
фор. наушала; 6 кат. јутара оранице на које
учитељ терете сносити има.

Дужности у школи о у цркви су прописане
школском уредбом од 1872 год.

Рок стечају траје до св. Илије када ће се и
избор обавити, молбе ваља сласти подписаноме
председништву.

У Станчеву 3. (15.) јуна 1897. г. (Sztancsofalva
p. t. Rékás

Спиридон Оберкнежевић
парох адм. председник.

С Т Ј Е Ч А Ј. 50 3—4

Овим се расписује „стјечај“ на упра-
вљено учитељско мјесто на оvd. Срп.
прав. основној школи за идућу 1897./8.
школску годину. —

Дужности су: обучавање ђака у сва
IV. разреда у свима наставним предметима
као и у цјенију и појање за пјевницом
сваке недеље и празника. —

Плата је: у готову 660 фор. (шест
стотина и шесет фор.), слободан стан у
новој школској згради, огријев у нарави,

те право на повишицу од 50 фор. сваке треће године службовања и на путни трошак 40 фор.

Који жели ово мјесто заузети нека најдаље до 10. (22). Јула о. г. пошаље на потписату општини: крени лист, свједоџбу

оспособљења и свједоџбу свога моралног и политичког владања од надлежне своје власти. —

Грачаница, (Босна) 6 Маја 1897.
Српско-Православна Црквено-Школска Општина.
Михаило Х. Стевић
предједник.

ДРУГИ ОГЛАСИ.

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА АНТОНА НОВОТНИЈА У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушкама провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у тороњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа. — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

52 3— Илустровани ценовници и прорачуни трошна бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

— 1 19

СТЕВА ПИСАРЕВИЋ

СВЕШТЕНИЧКОГ ОДЕЛА И ЦРКВЕНИХ УТВАРИ КРОЈАЧ
ДУНАВСКА УЛИЦА, БРОЈ 11. НОВИ САД

Част ми је пречасној господи свештеницима и славним црквеним општинама до повољног знања ставити, да сам од 1. марта о. г. отворио радњу у којој ће се израђивати само свештеничке хаљине, камилавке и панакамилавке и црквене утвари, као: одежде, неба литије, барјаци, стихари и т. д. Осим тога примам и старије ствари на оправку.

Пошто сам у својој струци потпуно усавршен кроз дуже годишње вежбање код гђе М. Васиљескове у Новом Саду, стога ћу као почетник гледати да П. Н. муштерије са кројом и израдом, тако исто и са ценама задовољим. Цене су врло солидне, мустре шаљем на углед бесплатно

С поштовањем Стеван Писаревић.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожина у Београду. Поједини бројеви стају 10 новч

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Нарловце. За огласе, објаве и стечајеви плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова. а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА